IPF Digital Finland Oy

Lausunto

Kiitämme mahdollisuudesta lausua (HE 234/2020 vp) hallituksen esitykseen kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta.

Oikeusministeriö toi keväällä eduskunnalle esityksen vakuudettomien kulutusluottojen korkokaton alentamisesta. Eduskunnan valiokuntakäsittelyssä useat taloustieteen tutkijat ja professorit, mukaan lukien professorit Vesa Puttonen ja Panu Kalmi, varoittivat toimenpiteen negatiivisista vaikutuksista. Asiantuntijat varoittivat korkokaton alentamisen johtavan tilanteeseen, jossa suuri osa väestöä jää rahoitusmarkkinoiden ulkopuolelle. Useat tahot esittivät huolensa myös siitä, ettei kortti- ja hyödykesidonnaisten luottojen rajaaminen soveltamisalan ulkopuolelle lievennä ylivelkaantumisongelmaa. Useat asiantuntijat esittivät huolensa Oikeusministeriön puutteellisesta ja lähes olemattomasta vaikutustenarvioinnista. Myös IPF Digital huomautti samoista aiheista lausunnossaan keväällä ja toistamiseen syksyllä 2020.

Yksi kolmesta vaarassa pudota kaiken rahoituksen ulkopuolelle – riski toteutuisi yli 650 000 kuluttajalle

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on useaan otteeseen eri lausunnoissa korostettu korkokaton alentamisen ongelmakohtia ja sen laajoja vaikutuksia lainamarkkinoilla. Aalto yliopiston professori Vesa Puttosen, professori Elina Rantapuskan ja tutkijatohtori Niilo Luotosen 5.5.2020 2020 julkaisema *KORONA-AJAN KORKOKATTO EI TUO HELPOTUSTA KULUTTAJALLE* [1] - tutkimusraportti kuvaa keskeisimpinä ongelmina korkokaton huonon ajoituksen ja toimenpiteestä aiheutuvat negatiiviset taloudelliset seuraukset.

Kuten keväällä useaan otteeseen todettiin, korkokaton alentaminen johtaa alempien tuloluokkien kuluttajien rajautumiseen rahoitusmarkkinoiden ulkopuolelle.

IPFD teetti asiakkaillaan lokakuussa kyselyn (vastaajia: 2294) näiden taloudellisesta tilanteesta pandemia-aikana. Yli puolet (54,6%) oli tarvinnut luottoa tai lainaa viimeisen kuuden kuukauden aikana ja näistä noin kolmannes (29,6%) ei ollut saanut luottoa. Nämä ihmiset olivat suurimmaksi osaksi noin 2000 euroa tai vähemmän kuukaudessa ansaitsevia työssäkäyviä ihmisiä, jotka olivat hakeneet luottoa talouden pyörittämiseen yllättävissä tilanteissa. 38,4 prosenttia alle noin 2000 euroa tai vähemmän kuukaudessa tienaavien hakemuksista hylättiin. Väestötasolla verovelvollisia 0 – 24 999€ vuodessa ansaitsevia henkilöitä oli 1 706 481 vuonna 2018. Jos 38,4% heidän hakemuksistaan hylättäisiin, estyisi 655 288 henkilön lainansaanti. Korkokaton jatkaminen syyskuun 2021 loppuun pitkittäisi tilannetta, jossa merkittävä osa väestöstä on leikattu kaiken rahoituksen ulkopuolelle.

Kuten professori Vesa Puttonen talousvaliokunnalle 5.5.2020 totesi, syksyllä 2019 asetettu 20 prosentin korkokatto ei hillinnyt markkinan kokonaiskasvua, mutta korkokaton seurauksena

[1] https://www.aalto.fi/sites/g/files/flghsv161/files/2020-05/KorkokattoLuotonenPuttonenRantapuska5-5-2020.pdf

Suomeen rekisteröidyt pienlainayritykset ovat lopettaneet toimintansa tai vähentäneet lainojen tarjontaa. Sen sijaan Suomeen rekisteröimättömien luottolaitosten vakuudettomien luottojen kanta kasvoi yli 2 miljardiin euroon vuoden 2019 lopussa. Ulkomaiset digipankit ovat vuonna 2020 vahvistaneet markkinaosuuttaan. Matalan korkokaton luoman markkinaympäristön seurauksena niiden kuluttajien, joiden hakemukset hyväksytään rajaa hipoen, myönnetään tarvittua tai haluttua summaa suurempia lainoja. Väliaikaisen korkokaton luoma kehitys suosii ylilainaamista painottavaa bisnesmallia, joka johtaa lainasummien kasvun myötä entistä vakavampiin ylivelkaantumisongelmiin.

Kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisen muutoksen jatkamisen tarkoitus ja peruste on helpottaa kuluttajien taloudellista asemaa. Tavoitteen saavuttamisen sijaan laki johtaa täysin päinvastaisiin seurauksiin.

Vaikutusten arviointi ja oikeusvaltio

Hallituksen esityksessä todetaan seuraavaa: ”Poikkeussääntelyn voimassaoloajalta ei sen lyhyen keston vuoksi ole ollut mahdollista koota systemaattista ja tutkimuksellista arviointia sääntelyn vaikutuksista, mutta valmistelun lähtökohdaksi on otettu käsitys, jonka mukaan sekä poikkeussääntelyn keskeiset tavoitteet että ainakin osa siihen kritiikissä liitetyistä markkinoiden toimivuutta haittaavista vaikutuksista ovat toteutuneet.”

Hallituksen esitys jo itse korostaa, että lainsäädäntöä tehdään ilman asianmukaista tutkimustietoa pelkkään käsitykseen nojaten. Toimintatapa ei täytä oikeusvaltion ja hyvän lainsäädännön vähimmäisvaatimuksia.

Suositukset

1. Väliaikaista korkokattoa ei tule jatkaa.
2. Reagoidaan ylivelkaantumisongelmaan tarkoituksenmukaisin keinoin. Parannetaan hallitusohjelman mukaisesti talous- ja velkaneuvonnan saatavuutta, talousosaamista ja talouden hallintaa, otetaan käyttöön positiivinen luottorekisteri ja keskitetään pikaluoton myöntäjien valvonta Finanssivalvontaan.
3. Seurataan hallituskaudella 2015–2019 hyväksytyn kuluttaja- ja pikaluottoja koskevan sääntelyn tehokkuutta. Väliaikaisen korkokaton vaikutukset korostavat negatiivista trendiä, joka on saanut alkunsa jo edellisellä hallituskaudella tehdyistä päätöksistä.

Tiivistäen:

1. Tavoite taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuluttajien aseman helpottamisesta ja velkaongelmien vähentämisestä ei tule ehdotettujen toimenpiteiden avulla toteutumaan.
2. 10 prosentin korkokatto rajaa potentiaalisesti kolmasosan väestöstä kaiken rahoituksen ulkopuolelle.

3. Tavoite ylivelkaantumiskehityksen taittamisesta on erittäin kannatettava, mutta 10 prosentin korkokatto ei tätä tavoitetta edistä. Korkokaton jatkaminen asettaisi suuren osan kuluttajista täysin kohtuuttomaan asemaan ja edistäisi negatiivista talous- ja ylivelkaantumiskehitystä.

4. Ehdotus kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisen muutoksen jatkamisesta ei täytä hyvän lainsäädännön perusteita.

5. Oikeusvaltion lainsäädännön tulee perustua todettuun tutkimustietoon – ei lainsäätäjän oletukseen.

IPF Digital on valmis täyteen yhteistyöhön lainsäätäjän kanssa varmistaakseen, että parhaat ja oikein mitoitetut keinot käytetään asiakkaidemme, yhteiskunnan ja kestävän liiketoiminnan hyväksi.

Helsinki 30.11.2020

Rami Ryhänen

IPF Digital